

سایه‌هایی در بیابان

شمسی شعبانی

مؤلف: دکتر کاوه فرخ

مترجم: پدram خزایی

ناشر: طاق بستان کرمانشاه (تلفن: ۰۸۳۱-۷۲۹۱۷۳۲)

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه، ۱۳۹۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان، ۵۳۲ صفحه

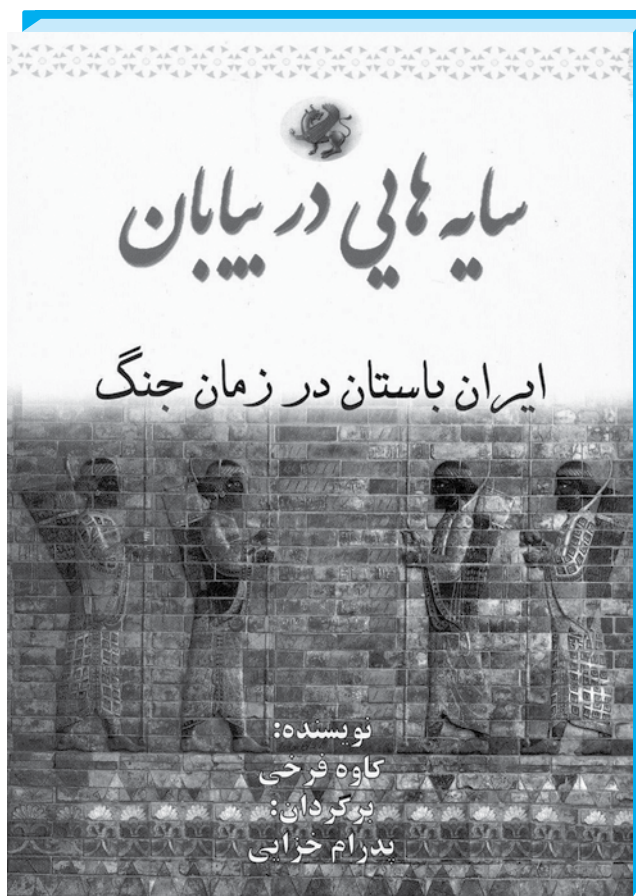
مؤلف کتاب، دکتر کاوه فرخ متولد ۱۹۶۲ در آتن، پایتخت یونان

است. وی که در سال ۱۹۸۳ به کانادا مهاجرت کرده به مدت ۱۸ سال مشغول گردآوری اطلاعات و منابع اصلی در زمینه سواره‌نظام ساسانی بوده است که منجر به سفر او به موقعیت‌هایی مانند نقش رستم در ایران شد. او مدرک دکتری خود را در سال ۲۰۰۱ از دانشگاه بریتیش کلمبیا دریافت نمود و هم اکنون در بخش تحصیلات تکمیلی همان دانشگاه تدریس می‌کند.

کتاب حاضر به‌عنوان یک کتاب مرجع و منبع اطلاعات عمومی برای استفاده مورخان، محققان و دانشجویانی که در زمینه نظامی، سواره‌نظام و پیاده‌نظام مطالعه می‌کنند تهیه شده است.

کتاب سایه‌هایی در بیابان در سه بخش و ۱۹ فصل به بررسی نیروی نظامی ایران باستان یعنی پیاده‌نظام و به‌ویژه سواره‌نظام آن دوران پرداخته است. موضوع بخش اول «هخامنشیان» است. این بخش، ظهور فرهنگ جنگجویانه کورگان (یکی از فرضیه‌ها در مورد خاستگاه اولیه اقوام هند و اروپایی است)، انقلاب سوارکاری، اهلی کردن اسب و اختراع سوارکاری است که به شکل عمیقی بر تکامل تاریخی و زبانی بشریت تأثیر گذاشته است، پیدایش آریاییان که منتج به پیدایش فرهنگ آندرونو در عصر برنز شده بود نیز از دیگر مباحث این فصل است. نویسنده معتقد است که واژه آریایی در زبان‌های ایران باستان به معنی «نجیب»، «ارباب»، یا «مرد آزاد» است و ربطی به عقیده‌های رواج یافته در میان اروپاییان و فرهنگ آنان و تئوری‌هایی مانند برتری نژاد آریایی که اولین بار در قرن نوزدهم توسط فیلسوف‌های نژادپرستی مانند چمبرلین تنظیم شد، ندارد. نویسنده معتقد است که نام «ایران» از واژه «آریا نام» مشتق شده است. واژه «آریا نام» به شکل «اران/ائیران» و «ایران» تغییرشکل داده شده است. در ادامه این فصل، به موضوعاتی چون برتری آریاییان در فناوری نظامی، فرهنگ ماندگاری آریایی در ایران، گسترش آریایی‌ها در هند، مغولستان و چین، ظهور سکاها (سیت‌ها) و ایجاد فناوری زره و فلز پرداخته شده است. به علاوه، در این فصل به معرفی مادها و پارس‌ها و جنگ‌های آشور و تأثیر ایرانیان بر سواره‌نظام آشوری، پادشاهی ماد و تشکیل حکومت ماد به دست دیاکو اولین پادشاه مستقل در کشور سازماندهی شده‌ی ماد اشاره شده است. صنعت ساخت سلاح‌های برنزی و آهنی در لرستان و تشکیلات سپادا، سقوط آشور و اورارتو از دیگر مباحث این فصل است.

در فصل دوم نویسنده به بررسی کوروش کبیر و نخستین کارآ (ارتش)‌های او پرداخته است. در این فصل اشاره به این مطلب می‌شود که هخامنشیان اولیه فقط در روز می‌جنگیدند و اردو کشی‌هایشان را در بهار بعد از جشن نوروز (نقطه اعتدالین بهاری در سال نو) آغاز می‌کردند. سواره‌نظام اولیه ارتش هخامنشی بیشتر

«نیروهایی برای ایجاد شوک به دشمن» بودند تا نیروهایی برای جنگ‌های تن‌به‌تن. این نیروها متکی به خشت، زوبین و تیروکمان بودند. فتح لودی و بابل توسط کوروش از دیگر مباحث این فصل است. نویسنده معتقد است نظام حکومتی کوروش توسط لوحه استوانه‌ای‌اش ماندگار شده است. این لوحه استوانه‌ای از جنس گل حاوی فرمان‌های کوروش بزرگ است که در سال ۵۳۸ پ.م صادر گردیده است، و اولین منشور حقوق بشر در تاریخ محسوب می‌شود. به نظر نویسنده ایده اصلی این استوانه از لوح حمورابی شاه بابل گرفته شده است. فرمان‌های کوروش که بر استوانه نقش بسته دارای سه بحث اصلی است: رسمی سازیِ برابری نژادی، برابری زبانی و برابری مذهبی از نظر سیاسی.

در ادامه این فصل، نویسنده به بررسی مبحث کوروش و نخستین امپراتوری جهانی، و عاقبت غم‌انگیز کوروش و کشته شدن او به دست ماسازت‌ها، و حکومت کوتاه کمبوجیه دوم می‌پردازد.

در فصل سوم، شکست طغیانگران توسط داریوش، نظام حکومتی جرگه سالار که داریوش دوباره مستقر می‌کند و پیکارهای داریوش با «سکاهای تیگره خود» و پیشروی داریوش به سوی هند، شیوه کشورداری و ساخت اولین شهر-کاخ در جهان یعنی تخت جمشید از موضوعاتی است که نویسنده به آن پرداخته است. نیروی دریایی و مهندسی دریایی هخامنشیان، حمله داریوش به یونان و شکست ماراتون نیز در ادامه آمده است.

فصل چهارم کتاب اختصاص داده شده است به مباحثی چون خشایار و مرزهای امپراتوری، آماده‌سازی ارتش برای حمله به یونان، نبرد ترموپیل، سالامیس و فاجعه دریایی‌ای که خشایار

را مجبور به عقب‌نشینی منظم به سوی سارد در آسیا کرد، نبرد پلاته، آخرین و بزرگ‌ترین نبرد زمینی که توسط ارتش هخامنشی در اروپا صورت گرفت و ضعف‌های نظامی هخامنشیان در مقابل یونانی‌ها.

در فصل پنجم، نویسنده به وضعیت نظامی امپراتوری هخامنشی در زمان اردشیر اول و داریوش دوم می‌پردازد. نبرد کوناکسه توسط کوروش کوچک و جنگ با اسپارت توسط اردشیر دوم و شکست او در جنگ با مصر و پادشاهی اردشیر سوم نیز در ادامه آمده است.

در فصل ششم به پادشاهی داریوش سوم که وارث یک امپراتوری متزلزل بود، پرداخته شده است. ظهور قدرت هلنی و شکست داریوش سوم از اسکندر، نبرد ایسوس، گوگمل، مقاومت آریوبرزن بر دروازه‌های پارس و پایان امپراتوری هخامنشی و مرگ داریوش سوم در این فصل آمده است.

بخش دوم کتاب دربرگیرنده فصل‌های هفتم تا یازدهم است. نویسنده به مطالبی چون سلوکیان و ظهور اشکانیان، ضعف‌های سلوکیان در ایران، ظهور پارت‌ها و به استقلال رسیدن آنان و پایان حکومت سلوکیان در ایران، حملات سکاهای پارت، حکومت مهرداد دوم، پیوند پارسیان و یونانیان، تهدید روم توسط پارت‌ها، سواره‌نظام سنگین اسلحه اشکانی، سواران کماندار اشکانی، ناکامی بزرگ رومیان در کارایی و تاکتیک‌های روانی سورنا علیه آنان، درگیری بر سر ارمنستان در زمان بلاش اول، ظهور کوشان‌ها و گسترش بودائیسیم، تلاش امپراتور تراژان برای نابودی پارت و ظهور جامعه تیولداری، افول و سقوط پارت و جنگ‌های بلاش، هنر و معماری اشکانیان و پیشرفت‌های آنان در معماری نظامی پرداخته است.

بخش سوم کتاب که فصل‌های دوازدهم تا نوزدهم را شامل می‌شود به دوران ساسانیان و پیدایش این سلسله، قیام اردشیر علیه اشکانیان و تثبیت پایه‌های امپراتوری جدید، شاپور دوم و تجدید قوای ایران ساسانی، تاخت و تازهای اعراب، جنگ‌های شاپور دوم با رومیان، نبرد آمیدا، جنبش سوسیالیستی مزدک، خسرو اول، رنسانس و تجدید قوا، اصلاحات نظامی خسرو اول، نبرد لازیک، جنگ‌های یمن و شکست هفتالیان، شکوه و انحطاط نهایی امپراتوری، جنگ‌های تورانیان و ارتشبد بهرام چوبین اختصاص یافته است. در ادامه، جنگ خسرو دوم برای تاج و تخت از دست رفته، نبرد ذوقار و حمله ترک‌ها از شمال شرق و در نهایت شکست و سرنگونی خسرو دوم مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل هجدهم نویسنده به زوال ساسانیان و فتوحات اسلامی، حکومت ناپایدار قباد دوم و پادشاهی یزدگرد سوم، حمله اعراب به ایران، نبرد جسر (پل) جنگ قادسیه، سقوط تیسفون، شکست یزدگرد در جولاء و آخرین ایستادگی امپراتوری در نبرد نهاوند پرداخته است.

در آخرین فصل کتاب یعنی فصل نوزدهم، نویسنده به موضوع میراث ایران بعد از فتوحات اسلامی و تأثیر ساسانیان در اسلام، هنر و معماری، ریاضیات، علوم مهندسی، پزشکی، هنر و پارچه، روابط ایران با چین، میراث ساسانیان در دریانوردی و تأثیر ساسانیان بر ترک‌ها پرداخته است.

در خاتمه کتاب، نویسنده نقشه‌ها و منابع اصلی و فرعی را به کتاب افزوده است.

ناشر می‌توانست با قرار دادن فهرست اعلام در انتهای کتاب، بر غنای کار خود بیفزاید و مطالعه‌کنندگان را بیشتر راهنمایی نماید.

کتاب مورد نظر مجموعه صد نکته از شیوه‌های ابتکاری و خلاق است که یک معلم تاریخ به وسیله آن‌ها می‌تواند کلاس درسش را فعال و توأم با خلاقیت و نوآوری نماید. از این نکات در درس دیگری چون جغرافیا، علوم، ریاضی، زبان و ... نیز می‌توان سود جست تا موجب تنوع کلاس و اشتیاق دانش‌آموزان شود. از آنجا که کتاب ترجمه است ناشر و مترجم سعی نموده‌اند مثال‌ها و برخی نکات کتاب را که بر اساس فرهنگ محل زندگی نویسنده یعنی کشور انگلستان بوده است بر اساس فرهنگ، اقتصاد و سلسله‌های تاریخی ایران تغییر دهند. کتاب از سیزده بخش تشکیل شده است.

اکرم علیخانی
دبیر منطقه ۹ شهر تهران

بخش اول: برقراری ارتباط تاریخ با زندگی روزمره

در این بخش مباحث ذیل مطرح گردیده است:

۱. چرا تاریخ می‌خوانیم؟
۲. دلایل بیشتر برای مطالعه تاریخ
۳. نمایش آثار دانش‌آموزان
۴. نکته‌های بیشتر برای نمایش در روزنامه‌های دیواری
۵. این روز در تاریخ
۶. بریده‌های روزنامه
۷. چالش در شخصیت‌های تاریخی
۸. موزه کلاسی

بخش دوم: فعالیت‌های آغازگر درس شامل:

۹. نکات کلی
۱۰. توالی وقایع گذشته
۱۱. مسابقه واژه‌های کلیدی
۱۲. مسابقه زمان‌های کلیدی
۱۳. حباب‌های گفتار
۱۴. حل معما
۱۵. کتاب برای مباحثه
۱۶. تصاویر مناسب
۱۷. خوب، بد، زشت
۱۸. بازی مسابقه‌ای سؤال‌سازی
۱۹. تکرار و تقویت فعالیت‌ها
۲۰. آغاز موضوع جدید

بخش سوم: درک توالی زمان

- در این بخش می‌خوانیم:
۲۱. معرفی خطوط زمان
  ۲۲. خلق خطوط زمان
  ۲۳. اصطلاح‌شناسی

۱۰۰ نکته آموزشی برای تدریس تاریخ

مؤلف: جولیا مورفی، ترجمه و تألیف: نازیلا بهمنی
ناشر: قدیانی (تلفن: ۶۶۴۰۴۱۰)
چاپ اول / ۱۳۹۰
شمارگان: ۱۱۰۰، تعداد صفحات: ۱۶۰ ص
قیمت: ۴۵۰۰ تومان

۲۴. مهم‌ترین رویداد در تاریخ

۲۵. تشریح علل و نتایج

۲۶. به‌کارگیری تغییرات

بخش چهارم: فعالیت‌های مکتوب

نویسنده در این بخش به نکات زیر اشاره نموده است:

۲۷. نکات کلی

۲۸. ثبت خاطرات

۲۹. نامه‌ها

۳۰. کارت پستال‌ها - انتخاب تصاویر و نوشتن متن

۳۱. تولید کتاب تاریخ برای دانش‌آموزان سال پایین‌تر

۳۲. ساختن صفحات یک کتاب درسی

۳۳. طراحی یک صفحه وب سایت روی کاغذ

۳۴. غذای فکر: دستوره‌های تهیه و فهرست غذاها

۳۵. ساختمان فروشی - نوشتن آگهی برای یک بنگاه مسکن

۳۶. صفحه اول روزنامه

۳۷. معرفی مقاله‌نویسی

۳۸. آگهی‌های ترحیم و نوشته‌های روی سنگ قبرها

۳۹. گزارش‌ها

۴۰. گسترش کار

بخش پنجم: فعالیت‌های نمایشی

در این فصل موارد ذیل مطرح شده است:

۴۱. نکات کلی

۴۲. آماده‌سازی ذهن

۴۳. ایفای نقش

۴۴. صندلی داغ

۴۵. آماده‌سازی نقش‌ها

۴۶. چالش مصاحبه‌های حضوری

۴۷. اجتناب از سروصدا هنگام کار با

گروه نمایش ۲

۴۸. کتاب‌سازی یک برنامه پخش

اخبار رادیویی

۴۹. عنوان‌ها و گفت‌مان‌ها

۵۰. بازی مجسمانه

۵۱. جلب توجه بینندگان

بخش ششم: استفاده از فناوری

اطلاعات و ارتباطات

در این فصل سعی شده است نکات ذیل در مورد فناوری آورده شود:

۵۲. نکات کلی، ۵۳. لوح فشرده،

۵۴. کسب اطلاعات بیشتر یا ویدئو

یا دی‌وی‌دی، ۵۵. استفاده از نشریه

الکترونیکی و ویرایش متن، ۵۶. معرفی

مهارت‌های جدید، ۵۷. گسترده برگ

و سرشماری، ۵۸. یافتن وب سایت‌ها

برای درس‌ها، ۵۹. ارزیابی وب

سایت‌ها برای استفاده در کلاس، ۶۰.

به‌کارگیری وب سایت‌ها در درس‌ها، ۶۱.

موزه‌های آنلاین، ۶۲. به‌کارگیری برنامه

powerpoint، ۶۳. منابع قابل دسترس

آنلاین برای معلمان

بخش هفتم: استفاده از منابع آغازگر

دیگر

۶۴. هنرهای دستی، ۶۵. منابع آغازگر

دیگر، ۶۶. لباس پوشیدن، ۶۷. نمایش

چگونگی اختلاف نظر میان راویان، ۶۸.

استفاده از ادبیات، موسیقی و موضوعات

درسی مرتبط، ۶۹. توضیح تناقضات و

تشابهات، ۷۰. توضیح تناقضات با استفاده

از شبیه‌سازی، ۷۱. تشریح تبلیغات، ۷۲.

وقایع طنز

بخش هشتم: خلاق بودن شامل

۷۳. نکات کلی، ۷۴. موضوعی کردن

روز، ۷۵. یک دست کارت بازی، ۱:

فعالیت مرتب سازی کارت‌ها، ۷۶. یک

دست کارت بازی، ۲: طبقه‌بندی مجدد

دلایل، ۷۷. ساختن کلید واژگان قابل

دسترس، ۷۸. ساختن اسنادی که تدریجی

به نظر برسند، ۷۹. مدل‌سازی، ۸۰. ساختن

تقویم، ۸۱. پیوند هنر و تاریخ، ۸۲. ارتباط

بیشتر هنر و تاریخ

بخش نهم: بازی‌های تاریخی

در این بخش آمده است:

۸۳. بازی سطل زباله، ۱. توضیح

حفراری (کندوکاو برای یافتن آثار

تاریخی، ۸۴. بازی سطل زباله، ۲. تفسیر،

۸۵. ساختن بازی روی تابلوی کلاس،

۸۶. آزمون‌سازی

بخش دهم: فعالیت گردش در

پیرامون و خارج از مدرسه

مباحث این بخش شامل

۸۷. به‌کارگیری تاریخ محلی، ۸۸.

آوردن تاریخ محلی به مدرسه، ۸۹. تدارک

یک بازدید علمی، ۹۰. بازدیدکنندگان

مدرسه

بخش یازدهم: فعالیت‌های بیشتر و

تکلیف منزل

در این بخش آمده است:

۹۱. نکات کلی، ۹۲. گوناگونی

آزمون‌ها، ۹۳. تکلیف مکتوب، ۹۴.

تحقیق برای انجام تکلیف منزل

بخش دوازدهم: ارزش پول در

اعصار گوناگون

نکات این بخش عبارت‌اند از:

۹۵. نکات کلی درباره پول، ۹۶.

ضرب سکه در اعصار گوناگون ایران

(برای سرفصل‌های درسی دوره‌های

راهنمایی و متوسطه)، ۹۷. انواع پول‌های

رایج در ایران ۹۸. هزینه‌های زندگی مردم

(از دوره زندگی به بعد)

بخش سیزدهم: منابع قابل

دسترس

نکات آخر در آخرین بخش این چنین

آمده‌اند:

۹۹. شناسایی سلسله‌های گوناگون

تاریخ ایران، (حاکمان و تاریخ وقوع)

۱۰۰. راهنمای ساده سطوح برنامه

درسی ملی تاریخ

اطلس صد و بیست ساله

دومین اطلس جغرافیایی دوره قاجار

(شامل نقشه‌های ایران، تهران و قاره‌های جهان در یکصد و بیست سال قبل)

تألیف: محمدرضا مهندس (مهندس الملک)

به اهتمام: جواد صفی‌نژاد، غلامرضا سحاب و سعید بختیاری

چاپ: هنر آفرین (تلفن: ۰۶۴۹۸۹۷۰۶)

چاپ اول / تیرماه ۱۳۹۱

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

تعداد صفحات: ۴۸ ص

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

غلامرضا سحاب در مقدمه این کتاب، آغاز نقشه‌برداری علمی و فنی در ایران را از زمان تأسیس دارالفنون دانسته و سپس به مراحل شکل‌گیری و تکامل نقشه در ایران و معرفی افرادی که در این زمینه فعالیت داشته‌اند از جمله زنده‌یاد عباس سحاب پدر خود و پدر کارتوگرافی ایران پرداخته است.

کتاب مذکور دارای کاغذ گلاسه با نقشه‌ها و تصاویر رنگی مناسب و کیفیت مطلوب شامل موارد ذیل می‌باشد:

- دیباچه

- معرفی محمدرضا خان مهندس

- تصویر دانشجویان مدرسه دارالفنون

- اطلس میرزا رضاخان

- جعفر قلی خان، رئیس مدرسه دارالفنون

- نمای مدرسه دارالفنون

- موقعیت مدرسه در نقشه

دارالخلافه

- اجازه طبع

- اطلس نخست عبدالغفار

- فهرست نخستین اطلس جغرافیا

- توضیح نقشه‌های اطلس عبدالغفار

- اطلس دوم

- تعیین نصف‌النهار صفر درجه

- معرفی اطلس دوم

- تألیفات محمدرضا مهندس

- اطلس سوم - احمد بن سلیمان

- نقشه ایران

- نقشه دهات و آبادی‌های معروف

اطراف طهران

- نقشه طهران و نواحی

- معرفی نقشه ایران و اطلس بغلی

چاپ استانبول

- صفحه اول اطلس محمدرضا

مهندس

- اطلس تازه جغرافیایی عهد جدید

- اشکال هیئت

- جهات اصلیه و فرعیه

- جهان‌نمای مدور

- نقشه آسیا

- نقشه ایران

- سلسله جبال البرز و اطراف تهران

- نقشه ایران مشتمل بر پایتخت‌های

ایالات و بلاد

- نقشه اروپا

- نقشه آفریقا

- نقشه آمریکای شمالی

- نقشه آمریکای جنوبی و تنگه پاناما

- نقشه اقیانوسی یا عالم بحری

- نقشه بعضی از جبال و بحیرات

مشهور ایران

- نقشه بعضی از جبال و بحیرات

معروف ایران

